

Сергій ВИРОВИЙ

Національна академія державного управління
при Президенті України

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УРЯДУВАННЯ

Аналізуються особливості соціально-політичного моніторингу як складової частини інформаційно-аналітичного забезпечення публічного урядування; обґрунтовується актуальність передбачення соціально-політичних змін шляхом моніторингу, що дасть можливість зробити прогностичні висновки як головні чинники формування ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: соціально-політичний моніторинг, прогнозування, управління, публічне урядування.

Сергей Выровой. Социально-политический мониторинг как составляющая информационно-аналитического обеспечения публичного управления

Анализируются особенности социально-политического мониторинга как составляющей информационно-аналитического обеспечения публичного управления; обосновывается актуальность предвидения социально-политических изменений путем мониторинга, который даст возможность сделать прогностические выводы как главные факторы формирования эффективных управленческих решений.

Ключевые слова: социально-политический мониторинг, прогнозирование, управление, публичное управление.

Sergiy Vyrovyy. Social and political monitoring as a part of the information and analytical support of the public governance

The features of the social and political monitoring as a part of the information and analytical support of public governance are analyzed. Relevance of prescience of the social and political changes by monitoring and forming of the forecast conclusions as the main factors in the formation of effective administrative decisions has been substantiated.

Key words: social and political monitoring, forecasting, management and public governance.

Демократичний розвиток України, розбудова правової держави, становлення системи публічного урядування та потреба у формуванні ефективних управлінських рішень вимагають відповідного інформаційного супроводу, соціально-політичного моніторингу та системного аналізу.

Від спроможності державного апарату за результатами соціально-політичного моніторингу формувати стратегічні завдання залежить майбутнє країни, а своєчасне інформування населення про перспективи сприятиме становленню громадянського суспільства насамперед шляхом формування відповідних громадських настроїв і уподобань.

Слід зазначити, що питання ролі соціально-політичного моніторингу висвітлювались у роботах таких учених, як Ю. Сурмін, О. Оболенський, В. Горбатенко, Ю. Плотинський, С. Телешун та ін. Однак в умовах сучасних глобальних викликів постає необхідність визначення ролі соціально-політичного моніторингу в процесі утвердження публічного урядування як форми управління державотворчими процесами.

Метою статті є аналіз особливостей та обґрунтування актуальності соціально-політичного моніторингу як одного з вагомих чинників формування ефективних управлінських рішень.

Поширення інформаційних технологій, глобальний характер систем масової комунікації сприяли утворенню глобального інформаційного простору, який спонукає світову спільноту адаптуватися до сучасного інформаційного середовища та зумовлює перехід до глобального інформаційного суспільства, у якому інформація стає стратегічним ресурсом, а успішна інформаційна діяльність системи державного урядування – необхідною умовою існування та розвитку держави, що й обумовлює потребу в соціально-політичному моніторингу як системному та регулярному відстеженню змін, що відбуваються або в усьому суспільстві, або в його окремих групах чи регіонах.

Інформаційні служби (інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління та центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе з відповідним апаратом) органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що були створені з метою формування нового типу відносин держава – суспільство, сприяють формуванню інформаційних потоків про діяльність держави та забезпечують зворотний зв'язок між владою та громадянами. Серед найбільших центрів, які здійснюють інформаційне забезпечення державних, урядових, законодавчих гілок влади та регіональних керівників, слід визначити:

- Головне управління інформаційної політики Адміністрації Президента України;
- Раду з питань інформаційної політики при Президенті України;
- Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та

інформаційної безпеки при Раді національної безпеки й оборони України;

– Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації Служби безпеки України;

– Управління розвитком інформаційного суспільства та інформаційної безпеки Секретаріату Кабінету Міністрів України;

– Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації;

– комісію з питань гласності та засобів масової інформації Верховної Ради України;

– Громадську Раду з питань свободи слова та інформації тощо.

Посилення впливу глобалізації майже на всі процеси суспільного буття, як одна із загальних світових тенденцій сучасності, спричинило трансформацію державного управління (англ. *governance*) у публічне адміністрування (англ. *public administration*), потім у публічне управління (англ. *public government*) та в публічне урядування (англ. *public governance*), що й обумовило потребу забезпечення прозорості діяльності органів державної влади. Саме впровадження електронного урядування як такої форми організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, орієнтованих на задоволення потреб громадян, є одним з інструментів сучасної інформаційної політики держави. Метою впровадження е-урядування в Україні є розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для громадянина, громадських організацій, бізнесу [1].

Запровадження електронного урядування є нагальною потребою у зв'язку з наявністю таких першочергових завдань, як необхідність підвищення рівня довіри суспільства до влади, якості державних послуг, зниження витрат на утримання державного апарату.

Проте реалізації ідеї е-демократії в Україні протидіють такі фактори:

– недосконалість нормативно-правового забезпечення;

– низький рівень фінансування та ефективності використання наявних ресурсів;

– недостатній рівень розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій;

– низький рівень інформатизації окремих галузей економіки та регіонів;

– недостатній рівень володіння інформаційно-комунікаційними

технологіями серед державних службовців та громадян загалом;

– складний процес адаптації громадян до соціальних інновацій.

З метою підвищення ефективності інформатизації та інформаційно-аналітичної діяльності схвалено Концепцію Національної програми інформатизації, сформульовані Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 – 2015 рр. та прийнято ряд постанов Кабінету Міністрів України, які формують загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплюють право особи на інформацію в усіх сферах суспільного та державного життя України [2]. Незважаючи на це, стан інформаційно-аналітичного супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні перебуває на етапі становлення та не завжди реалізується з урахуванням того, що для управлінської сфери важливим є не стільки своєчасне ознайомлення з первинною інформацією, скільки випереджувальне виявлення проблемних ситуацій та прогнозування розвитку подій [4].

Основними завданнями моніторингу в державному управлінні є:

– аналіз якості державного управління та реалізації національних проектів;

– аналіз і прогноз основних загроз суспільному розвитку;

– збирання інформації щодо політичних та соціально-економічних процесів як в окремих регіонах, так і в країні загалом;

– розробка на основі отриманої інформації комплексу засобів для запобігання кризам тощо, тому соціально-політичний моніторинг необхідно проводити з дотриманням таких принципів: цілеспрямованості, системності, актуальності, достовірності, об'єктивності, безперервності, обґрунтованості.

На даному етапі формування засад інформаційно-аналітичного забезпечення публічного урядування основним завданням є розробка та впровадження системи соціально-політичного моніторингу як особливого напрямку діяльності, пов'язаного з виявленням, опрацюванням, збереженням та поширенням інформації переважно у сфері управлінської, політичної та економічної діяльності [3], який необхідно проводити з дотриманням певної послідовності (рисунок).

Політичний моніторинг передбачає використання найрізноманітніших методик. Наприклад, для відстеження рейтингу політичної партії доцільно застосовувати опитування, анкетування, експертні оцінки, контент-аналіз базових політичних документів цієї партії, виступів її лідерів, вивчення політичних біографій тощо. Найкращий результат дає комплексний підхід в організації моніторингу з використанням комп'ютерних технологій, особливо щодо систематизації, обробки інформації та створення баз даних.

Схема проведення моніторингу

При цьому виділяють три основні види моніторингу, які відрізняються за такими критеріями, як кількість користувачів, результати дослідження та інтенсивність використання даних моніторингу користувачами:

– до першої групи належать моніторинги, орієнтовані на суспільство в цілому. Як правило, метою подібного моніторингу є формування громадської думки з тих чи інших проблем життєдіяльності суспільства. З огляду на це ознайомлення користувачів з результатами моніторингу здійснюється через ЗМІ, в основному друковані та, особливо останнім часом, електронні;

– до другої групи належать дослідження, орієнтовані на фахівців різноманітних галузей діяльності. При цьому чисельність груп фахівців може коливатися від кількох десятків до десятків тисяч осіб. Комунікація між замовником та виробником моніторингу здійснюється за допомогою періодичних спеціалізованих видань, які розповсюджуються за підпискою, у тому числі через мережу Інтернет;

– третя група включає ті види моніторингу, користувачами якого є окремі структури, керівники різних рівнів, органи влади, політики тощо. Користувачі таких видів моніторингу отримують готову інформацію, як правило, у вигляді аналітичних звітів, експертних оцінок, рекомендацій, проектів тощо, причому ці документи достатньо часто мають закритий та конфіденційний характер [5].

Оскільки в процесі публічного урядування визначення напряму розвитку, прийняття та реалізації загальнозначущих рішень, вироблення та реалізації публічної політики все більше переходить до суспільства, тому володіння достовірною та актуальною інформацією поряд з умінням ефективно використовувати методи соціально-політичного моніторингу стають основою успішної управлінської діяльності та обов'язковою передумовою прийняття ефективних управлінських рішень. У сучасних умовах становлення публічного урядування зростає потреба підвищення рівня ефективності публічного адміністрування. З цієї метою необхідно використовувати системний та регулярний моніторинг як такий інструмент контролю, що є невід'ємною складовою управлінського циклу.

Моніторинг як процес забезпечення підвищення рівня ефективності публічного адміністрування повинен:

- мати методологічне забезпечення (параметри оцінки якості даних, методологічний інструментарій, єдину систему показників і класифікацій тощо);
- комплексно використовувати інформацію з різних джерел (соціологічні дослідження, статистичну звітність, публікації в ЗМІ тощо);
- проводити аналіз отриманої інформації системно та комплексно;
- бути систематично повторюваним спостереженням.

Проведення соціально-політичного моніторингу додатково потребує також спеціально здійснюваної професійної діяльності, яка передбачає комплекс видів, форм та методів діяльності для збирання, нагромадження, обробки та аналізу інформації на базі інформаційних технологій з метою обґрунтування прийняття рішень

для організації впливу на ті сфери суспільного життя, що вимагають регулювання через систему органів державної влади та використання повноважень державної влади. Саме з метою формування плеяди професіоналів у сфері інформаційно-аналітичної діяльності, здатних кваліфіковано проводити соціально-політичний моніторинг, необхідно збільшити кількість вищих навчальних закладів, які б розробляли та вдосконалювали методику проведення соціально-політичного моніторингу та готували б фахівців у сфері аналітики, у тому числі державної.

Методологія соціально-політичного моніторингу перебуває на стадії свого становлення та переживає серйозні труднощі, пов'язані:

- з відсутністю необхідної кількості кваліфікованих фахівців;
- недостатньо систематизованою методологічною базою аналітичних досліджень.

З метою підвищення стандартів соціально-політичного моніторингу необхідно: розробити загальнонаукову концепцію державно-управлінського моніторингу, обґрунтувавши його структуру, функції та напрями розвитку; підвищити якість підготовки спеціалістів інформаційно-аналітичної діяльності до роботи в умовах інформаційного суспільства; упроваджувати електронне урядування.

Список використаних джерел

1. **Концепція** розвитку електронного урядування в Україні : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. № 2250-р 13.10.2010. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p.
2. **Основні** засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : затверджено Законом України від 9 січ. 2007 р. № 537-V. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16.
3. **Політична** аналітика в системі публічного управління / С. О. Телешун, С. В. Сьомін, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович. – К. : НАДУ, 2008. – 284 с.
4. **Телешун С. О.** Вступ до політичної аналітики / С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 220 с.
5. **Телешун С. О.** Моніторинг джерел інформації в системі державного управління : навч. посіб. / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. – К. : НАДУ, 2009. – 36 с.

List of references

1. **Kontseptsiia** rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini : skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 hrud. 2010 r. № 2250-r 13.10.2010. – Rezhym dostupu : zakon.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-r.
2. **Osnojni** zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007 – 2015 roky : zatverdzheno Zakonom Ukrainy vid 9 sich. 2007 r. № 537-V. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16.

3. **Politychna** analityka v systemi publichnoho upravlinnia / S. O. Teleshun, S. V. Somin, O. R. Tytarenko, I. V. Reiterovych. – K. : NADU, 2008. – 284 s.

4. **Teleshun S. O.** Vstup do politychnoi analityky / S. O. Teleshun, O. R. Tytarenko, I. V. Reiterovych. – K. : Vyd-vo NADU, 2006. – 220 s.

5. **Teleshun S. O.** Monitorynh dzherel informatsii v systemi derzhavnoho upravlinnia : navch. posib. / S. O. Teleshun, I. V. Reiterovych. – K. : NADU, 2009. – 36 s.

Надійшла до редколегії 14.04.14

УДК 351.77

Марія ГРИГОРОВА

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ У ВИРОБНИЦТВІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Аналізується роль державного управління в забезпеченні поінформованості населення щодо можливих ризиків уживання продукції, яка містить генетично модифіковані організми, шляхом дослідження стратегії поведінки споживачів під час вибору продуктів харчування.

Ключові слова: генетично модифіковані організми, поінформованість населення, генетична безпека, здоров'я людини, державне управління.

Марія Григорова. Государственное управление процессами обеспечения безопасности здоровья человека в условиях использования генетически модифицированных организмов в производстве пищевых продуктов

Анализируется роль государственного управления в обеспечении осведомленности населения относительно возможных рисков употребления продукции, содержащей генетически модифицированные организмы путем исследование стратегии поведения потребителей при выборе продуктов питания.

Ключевые слова: генетически модифицированные организмы, информированность населения, генетическая безопасность, здоровье человека, государственное управление.

Mariya Grigorova. Public administration by human health safety processes in the conditions of genetically modified objects application in the food production

© Григорова М. О., 2014